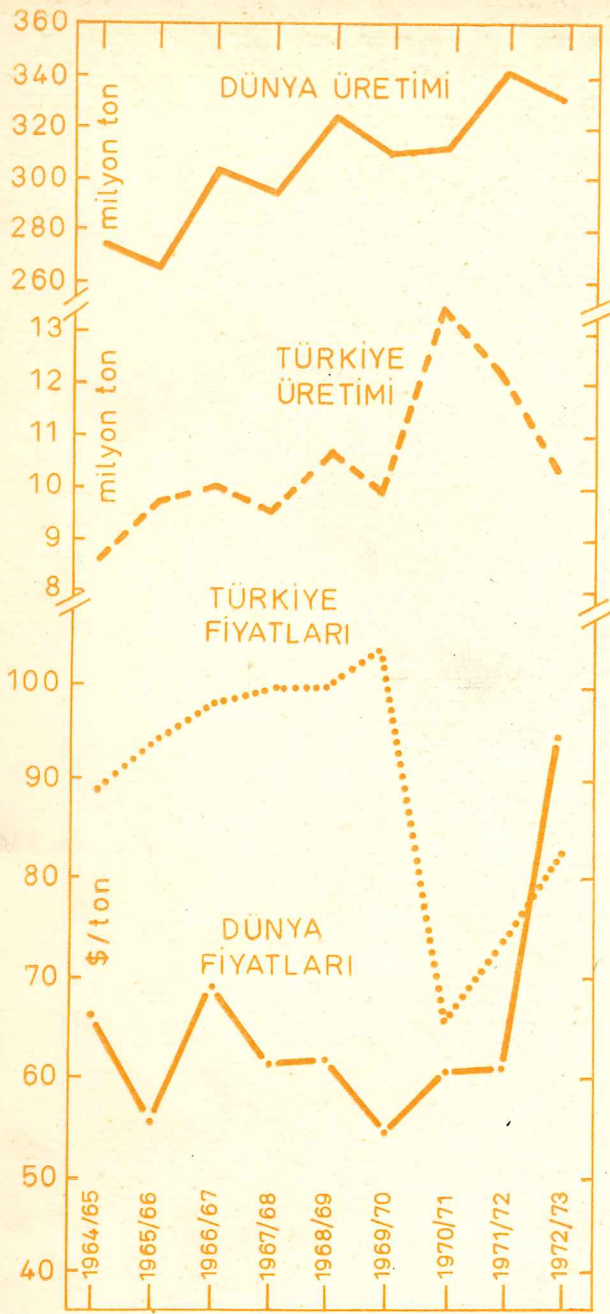

TÜSİAD

Buğday Sorunu

Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği

Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği

BUĞDAY SORUNU

İSTANBUL

EYLÜL 1974

(Yayın No: TUSİAD-T/74.9.5)

Buğday, memleketimizde büyük ve yaygın ilgi alanı bulunan bir ürün türüdür. Geçtiğimiz günlerde taban fiyatlarının yükseltilmesi ve ekmek fiyatlarının sabit tutulması amacıyla bir sübvansiyon uygulaması getirilmek istenmesi konuyu tekrar ön plana çıkarmıştır.

Bu küçük çalışma ilgilenenlere buğday sorununu toplu olarak duyurmak amacı ile hazırlanmıştır. Şurasını önemle açıklamak gerekirken bu çalışmada buğday fiyatının yükseltilmemesi gerektiği gibi bir anafikir veya bu fikre dönük bir gayret söz konusu olmamıştır.

Konuya ilgi duyanların daha geniş şekilde bilgi ile teçhizi temel sorunların daha iyi ele alınmasını sağlayacaktır.

Ö Z E T

- i. "Buğday" "ana ürün" olarak önemini sürdürmektedir. Buğday üretimi tahminden yüksek olursa büyük ölçüde bu olumlu gelişmenin etkisiyle kalkınma hızı (Gayrisafi Yurtiçi Hasıla büyüme hızı) bu yıl program hedefinin üzerine çıkabilecek % 8 ilâ % 9 arasında olacaktır. Geçen yıl ise tam aksi bir durumla karşılaşılmış kötü hava şartları nedeniyle ürün düşüklüğü sonucu kalkınma hızında öngörülen hedefin gerisinde kalmış idi.
- ii. Buğday fiyatında yaklaşık 1 lira zam geniş bir üretici kütlesinin gelirini arttıracak piyasada önemli ölçüde ek talep ortaya çıkması sonucunu verecektir.
- iii. Toprak mahsulleri ofisinin finansman gereği Merkez Bankası kredi düzenini etkileyecek Merkez Bankası kredilerinin artışı fiyat yükselmelerini hızlandıracaktır.
- iv. Kaba çizgilerle ortaya konan "buğday" sorunu arkasındaki bu gerçeklerin iyi değerlendirilebilmesi için konunun her yönüyle bilinmesinde yarar vardır.
- v. Türkiye'de yaklaşık olarak 8.7 milyar hektarlık alanda, yani ekili alanların yaklaşık olarak % 66.2 sinde buğday ekilmektedir.
- vi. Tarım kesiminde iktisaden faal nüfusun yaklaşık olarak % 60 unun sadece buğday ekimi ile uğraştığı tahmin edilmektedir.
- vii. Buğday üretimi 1970 yılından buyana hava şartlarının etkisiyle yılda 10 ile 13.5 milyon ton arasında gerçekleşmektedir. 1974 yılında olumlu hava şartlarının etkisiyle 11.0 ile 11.5 milyon ton arasında ürün beklenmektedir. Bu ürünün 6.4 milyon tonunun pazarlanacağı, cari fiyat üzerinden pazarlanan ürün değerinin 14-15 milyar lira olacağı tahmin edilmektedir.
- viii. 1973 yılında buğday ürününün 5.5 milyon tonunun pazarlandığı ve pazarlanan miktarın değerinin 6.6 milyar lira olduğu bildirilmektedir.

- ix. Buğdayda son 22 yıllık dönemde yıllık ortalama üretim artışı % 5.3 dür. Bunun % 3.1 i ekili alan genişlemesi % 2.2 si verim artışından gelmektedir.
- x. Tarımda modern qirdilerin kullanılması, özellikle, buğday daşııtımında ilâçlı ve seçilmiş tohum kullanımını ile sun-i gübre uygulamasına rağmen verimde gelişme sağlanmaması ilgi çekicidir.
- xi. Son yıllarda buğday fiyatları kilogram başı artış göstermesine rağmen buğday üreticisinin eline geçen gelir, sabit fiyatlarla devamlı düşme göstermiştir.
- xii. Tarım ürünleri fiyat destekleme uygulamasında buğday ile diğer tarım ürünleri fiyatları arasındaki nisbi ilişkilerin dikkate alınmaması nedeniyle tarımda buğday üretimine ilgi azalmıştır.
- xiii. Türkiye'nin kaynak ve finansman sorunları her yıl buğdayda taban fiyatının dünya fiyatları düzeyinde korunmasına imkân vermediğinden bu durumdan buğday üreticisi devamlı zarar görmüştür. Diğer tarım ürünlerinde dünya fiyatlarının üzerine bile çıkılırken buğdayda dünya fiyatlarına yaklaşma imkânı verecek her teşebbüsü olumlu karşılammaya imkân yoktur.
- xiv. 1974 yılında tesbit edilen 230 kurus/kg destekleme fiyatı esası ile TMO nin 1.450 milyon ton alım yapabileceği tahmin edilmekte ayrıca 400 bin ton dolayında ithalat öngörülmektedir.
- xv. TMO nin 1974 yılı için programlara iç ve dış alımları ile bunların gerektirdiği masraflar toplamı yaklaşık olarak 5 milyar liradır.
- xvi. Bu işlemlerin finansman gereği Merkez Bankası kredileri üzerine en iyimser tahminle 3 milyar TL. dolayında bir yük getirecek emisyon hacmini ve dolayısıyla para arzını büyük ölçüde etkileyecektir.
- xvii. Buğday fiyatlarındaki artışa karşı tüketicinin korunması amacıyla ekmek fiyatlarının sübvansiyonu istenmektedir. Bu tip bir sübvansiyonun mali yükü 2.7 milyar lira dolayında tahmin edilmektedir.

- xviii. Normal olarak ekmeğin fiyatı buğday fiyatına göre teshit edilmez ise TMO nin fırınlara ucuz fiyatla vermeye çalışacağı buğdayın spekülasyona konu olması beklenebilir. Belli ölçüde kendi buğdayını kullanan üreticinin önce buğdayını satması sonra fırınlardan ucuz fiyatla ekmeğe talebinde bulunması mümkündür.
- xix. Fakat genel olarak bu uygulama büyük yerleşim bölgelerindeki üst ve alt gelir gruplarındaki kişilerin sübvansiyondan yararlanmaları ve hazinenin önemli bir yük altında kalması sonucunu verecektir.
- xx. Uygulanması güç, yükü ağır, karışıklıklara ve spekülasyona yol açması olanağı büyük sübvansiyon sistemi yerine ekmeğe fiyatlarında gerçek maliyet kabulü zorunluluğu ortadadır.
- xxi. Bu arada TMO nin pahalı yönetiminin finansman yükünü artırıcı etkisi de dikkati çekmektedir.

BUĞDAY SORUNU VE 1974 YILI

BUĞDAY FİYATLARI DESTEKLEME POLİTİKASI

G i r i Ő

1. Ülkemizde destekleme fiyatlarının tespit ve ilanı, genellikle, tarımsal destekleme politikasının öngördüğü temel ilke ve tedbirlerden bağımsız olarak yürütülmekte ve konunun önemi, genel ekonomik şartlar içinde değerlendirilmekten çok, siyasal organın tercih kararlarına bağılı kalmaktadır. Siyasal organın ekonomi dışı gerekçelere dayanmak suretiyle aldığı kararların neticede, genel ekonomik denge yönünden çok önemli sakıncaları görülmüş olmasına rağmen, bu yolda karar alma alışkanlığı devam etmektedir. Destekleme fiyatları konusunda gözlenen bu yaklaşım, ortaya çıkan sorunların sürekliliğine sebep olmakta ve bu tarz uygulama nedeniyle sözkonusu sorunların çözümü giderek zorlaşmaktadır.
2. Ekonomi içinde önemli ağırlığı bulunan bir konu olarak tarımsal destekleme politikasının, "Fiyat, Ücret ve Ticaret Politikaları" bütünlüğü içinde ele alınarak düzenlenmesi ve uygulanması gerekirken, aksine, bütünlüğün dışına çıkarılmakta ve neticede Planın temel amaç ve ilkeleri ile bağdaştırılması olanağı ortadan kalkmaktadır.
3. Destekleme politikasının, tarımsal üretim politikası ile yakın ilişkisi olmasına rağmen bu ilişkinin ihmal edilmesi, bir yandan amaçlara uygun destekleme araçlarının tespitini olumsuz yönde etkilemekte diğer yandan, uygulayıcı kuruluşlar arasındaki koordinasyon yetersizliğinin artmasına neden olmaktadır.
4. Destekleme politikası izlenen uygulaması ile sadece üretici yönünden ele alınmakta, konunun, üretici ve tüketici çıkarlarını aynı anda koruması gerektiği dikkatlerden uzak tutulmaktadır. Tarım ürünlerinin arzı ve fiyatı arasındaki dengenin kurularak, üretici ve tüketici çıkarları yönünden değerlendirilmesindeki bu sakıncalı durum, fiyatlar genel seviyesindeki gelişmeler yönünden sağlıklı biçimde ele alınmamaktadır.

5. 1974 yılı buğday destekleme fiyatlarının tespit ve ilanında, yukarıda özetlenen hatalı uygulama aynen geçerli olmuştur. Alınan karar, tamamen siyasal organın ekonomi dışı tercihlerini yansıtmaktadır.
6. Bu çalışmada buğday fiyatları ile ilgili bilgiler iki bölüm halinde ele alınmış ve değer yargıları için mümkün olan azami ölçüde sayısal veriler kullanılmıştır. Birinci bölümde, tarım kesiminin temel sorunları içinde buğdayın yeri ve ağırlığı anlatılmaktadır. Konuya, üretim, verimlilik, ekili alan genişlemesi ve üretici eline geçen gelirler açısından yaklaşmıştır. Genel fiyat seviyesi nedeniyle gayri safi gelirden görülen geri kalmalar ile tarımın tabiat şartlarına bağlılığı arasındaki ilişkinin önemine işaret etmek istenmiştir. İkinci bölümde ise konunun finansman yükü ve karşılanış şekli ele alınmaktadır. Finansman gereği, bir yandan, Merkez Bankası kredileri ve dolayısıyla emisyon hacmi ve para arzını ilgilendirmekte, diğer yandan, yaratılan görev zararının karşılanması için bütçe uygulamasına önemli bir yük teşkil etmektedir. Sadece bu iki nokta dahi, destekleme politikasının geniş kapsamlı bir inceleme konusu olarak ele alınmasını ve genel ekonomik denge içinde değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.
7. 1974 yılı uygulamasında finansman konusuna ciddi önem kazandıran ikinci husus, ekme fiyatlarının sabit tutulmasını temin için sübvansiyon mekanizmasının işletilmesi ihtimalidir. Bu uygulama TMO'nun tahammül gücünün üstündedir. Bu yıl alım ve satış fiyatları arasında beliren çok büyük fark nedeniyle önemli miktarda sübvansiyon gerekecektir. Bu yükün, gerçek gelirler yerine Merkez Bankasından karşılanması ise, destekleme fiyatlarının enflasyonu hızlandırıcı potansiyelini sür'atle ekonomiye intikal ettirecek ve neticede Üçüncü Bes Yıllık Falkınma Planında ve Yıllık Programlarda öngörülen tasarruf ve yatırım hedeflerinin gerçekleşmesi güçleşecektir.

B Ö L Ü M : I

TARIMIN TEMEL SORUNLARI VE BUĞDAY ÜRETİMİ

Tarım Kesiminin Sorunları İçinde Buğdayın Ağırlığı

8. Tarım kesiminin sorunları, hacim itibariyle büyük, mahiyeti itibariyle köklü ve derindir. Tarihi bir gelişimi, genişliği ve ülkemiz insanların duygusal bağılılıkları yanında, en eski ve önemli ekonomik faaliyet dalı olarak tarım, ekonomimizin en geniş kapsamlı sektörü olarak, tabiat şartlarına bağlı kalmaktadır. Bu nedenle, tarımın tabiat şartlarına bağılılıktan kurtarılması yolunda önemli politika kararları ve tedbirleri alınmış ve uygulanmış olmasına rağmen başarılı bir sonuca ulaşmak mümkün olmamıştır. Mesela, 1973 yılında, tarımda görülen geri kalmalar, 1973 yılı için hedef alınan yüzde 7.5 büyüme hızının ancak yüzde 5.5 oranında gerçekleşmesine sebep olmuştur.
9. Türkiye tarımında buğday üretimi özel bir önem taşımaktadır. Türk tarımında gıda maddelerinin üretim ve pazarlamasında dikkati çeken kendine yeterlik, buğday konusunda açık olarak görülmektedir. Halkın temel gıda maddesi olarak buğday, etkin bir pazarlama sisteminden mahrumdur. Fiyat yolu ile desteklenmesine rağmen, üretimin yarıya yakın bir kısmı piyasaya çıkmamakta, üreticilerin ailevi ihtiyaçları için tüketilmektedir. Parasal değişim esasına dayanan pazar ekonomisinin tarım alanında etkili bir düzeye ulaşmaması nedeniyle, buğday üreticisi üretimini sağlıklı biçimde pazarlayamamakta ve dolayısıyla fiyat arttırımı amacına dayanan destekleme politikasından da gereği gibi yararlanamamaktadır.
10. Diğer taraftan tarımın tabiat şartlarına bağılılığı, verimliliği etkilemekte bu durum ise, basta buğday olmak üzere tarımda genel bir verim düşüklüğü ve üretim yetersizliği sorununu ortaya çıkarmaktadır. Verimlilik kavramı, hem arazi başına hem de tarımda çalışan nüfus başına göre hesaplanmakta olduğundan ayrı bir önem taşımaktadır. Verim düşüklüğü yanında verimliliğin zaman içinde büyük dalgalanmalar göstermesi de ciddi bir sorun olmaktadır. Verimin

düşüklüğü, arazi birimi başına üreticinin eline geçen gayri safi geliri etkilemektedir. Tarımsal ürün fiyatlarının dalgalı ve istikrarsız oluşu, üreticiler yönünden geçim sıkıntısı yarattığı gibi, rasyonel karar almayı ve uygun planlar yapmayı imkânsızlaştırmaktadır.

11. Genel fiyat seviyesinde izlenen artışlar, üreticileri çok kere önceki yıllar seviyesinin altında kalan bir reel, gelire mecbur etmekte ve verimliliğin düşüklüğü bu yükün ağırlığını arttırmaktadır.
12. Tarımda üreticinin arzı düzenleme imkânlarının mahdut oluşu ve üretimin tabiat şartlarına bağıllılığı, tarımsal üretim fiyatlarının duyarlılığını arttırmakta ve tarımsal gelir aşırı dalgalanmalar göstermektedir. Bu duyarlılık ve dalgalanma buğday üreticisi yönünden açık olarak görülmektedir.
13. Buğday üretiminde ve verimliliğinde izlenen gelişmeler incelendiği zaman, buğday üreticisi yönünden fiyatların duyarlılığı ve gelir seviyesindeki dalgalanmaların önemi daha kolay olarak anlaşılacaktır. Diğer taraftan ilân edilen buğday fiyatları ile üretici gelirleri arasındaki ilişki ve bunların yıllar itibariyle gelişim seyri, tarımın temel sorunları yönünden buğday üreticisinin parasal durumunu önemli bir düzeye çıkarmaktadır. Buğday üreticisinin gayri safi gelirindeki dalgalanmalar, destekleme politikasının sadece bir fiyat arttırma mekanizması olarak uygulanmakta oluşunun aksaklıklarını göstermektedir.
14. Tablo: 1'de beşer yıllık aralıklar ile, 1950-1972 döneminde buğday üretimi, verimliliği ve ekili alan genişlemesi verilmektedir. Tabloda görüldüğü gibi, özellikle verimlilik artışları çok düşük oranlarda olmuş, 22 yıllık dönemde yaklaşık olarak 2 misline çıkan ekili alan genişlemesine rağmen üretimde önemli ölçüde artış sağlanamamıştır.

Buğday Üretiminde ve Verimliliğinde İzlenen
Gelişmeler
(1950-1972)

(Tablo 1)

Yıl	Üretim	Yüzde Artışı	Verimlilik	Yüzde Artışı	Ekili Alan	Yüzde Artışı
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1950	3.872	53,2	864	37,6	4.477.191	11,7
1955	6.900	78,2	977	13,1	7.060.000	57,7
1960	8.450	22,5	1.097	12,3	7.700.000	9,1
1965	8.500	0,6	1.076	-2,0	7.900.000	2,6
1970	10.000	17,6	1.163	8,1	8.600.000	8,9
1971	13.500	35,0	1.305	12,2	8.700.000	1,2
1972	12.200	9,6	1.397	7,0	8.730.000	0,3

KAYNAK: Devlet İstatistik Enstitüsü, Tarım İstatistikleri

Ölçüler:

Üretim : 1000 Ton

Verimlilik : Kg/Hektar

Ekili Alan : 1000 Hektar

15. 22 yıllık dönemde, buğday üretiminde yıllık ortalama artış yüzde 5.3 düzeyinde olmuş, ekili alan genişlemesinde ise yıllık ortalama artış yüzde 3,1 seviyesinde kalmıştır. 22 yıllık dönemde ise verimlilik konusunda görülen yıllık ortalama artış hızı yüzde 2,2 çevresindedir. Planlı dönemde tarım için üretim teknolojisi, pazarlaması ve ucuz girdi temini konusunda girilen çalışmalar, getirilen politika ve tedbirler, tarımın tabiat şartlarından kurtarılması ve üretkenliğin artırılması amacına dönük olmuştur. Buna rağmen 1960-1972 döneminde izlenen gelişmeler, Planın bu konudaki hedeflerinin başarıya ulaşamadığını göstermektedir. Nitekim, plansız dönemde buğday üretimi yılda ortalama yüzde 2,9 oranında artmış, ekili alan genişlemesindeki yıllık ortalama artış oranı yüzde 1,1 seviyesinde kalmıştır. Planlı dönemde buğday üretimindeki verimlilik artışı ise yılda ortalama olarak yüzde 2 gibi çok düşük bir gelişme göstermiştir.

./...

Buğday Üreticisinin Gelir Düzeyindeki Gelişmeler

16. Tarım politikasının temel esasları arasında önemli yer tutan gelir politikasının amaçları, bir yandan, üreticiyi rasyonel üretim planlaması yapmaya yönelten ekonomik motiflere dayanmakta, diğer yandan, gelir dağılımı açısından sosyal yönü ağır basan bir görünüm taşımaktadır. Türkiye sınırlı ekonomik kaynaklarını ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasında hedef alınan büyüme hızını gerçekleştirecek biçimde kullanırken, bu kaynakların salt gelir politikası amaçları için tahsisi, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Ancak, kalkınmanın sosyal yanını da dikkatten uzak tutmamak gerekir. Bu sorun, kalkınmanın gerçekleştirilmesi ile toplumun yaşama düzeyinin yükseltilmesi amacı arasında gerekli dengenin en uygun biçimde kurulması şeklinde ifade edilebilir. Gelişmiş ülkelerin tarım politikaları, kalkınmanın hızlandırılması yanında "Gelir Paritesi"ni temin etmek amacına dönüktür. Gelir paritesi politikası, tarımda çalışanlar ile aynı yeteneklere sahip olup tarım dışı sektörlerde çalışanların aynı gelir düzeyine erişmelerini sağlamak şeklinde özetlenebilir. Ülkemizde tarım kesiminde gelir düşüklüğü bariz şekilde görülmektedir. Türkiye'de destekleme politikasının sadece bir fiyat arttırma ve bu yoldan gelir transferi sağlama politikası olarak uygulanmasının temel nedeni bu olmuştur. Diğer bir deyimle, destekleme politikası bir çeşit fiyat politikası olarak anlaşılmış, üreticinin fiyat yolu ile desteklenmesi ekonomide kaynak israfına ve talep düzeyinin gereksiz biçimde arttırılmasına sebep olmuştur.
17. Bu arada gözden kaçırılan husus, fiyatlar genel seviyesindeki artışın, izlenmek istenen gelir politikasının kısa süreli nimetlerini ve imkânlarını alıp götürmüş olmasıdır. Nitekim, buğday üreticisi örnek olmak üzere destekleme fiyatları muvacehesinde buğday üreticisinin eline geçen gayri safi gelirin 1965-1972 döneminde kaydettiği gelişme, fiyatlar genel seviyesindeki artışın olumsuz etkisini bütün açıklığı ile göstermektedir. Bu gelişme Tablo: 2'de verilmektedir. Tablo: 2'de verilen gayri safi gelir cari yıl fiyatları ile belirtilmiştir. Cari fiyatlarla izlenen bu küçük oranlardaki artışlar, fiyatlar genel seviyesindeki artışların etkisiyle reel anlamda önemli düşmeler sekline dönüşmektedir. Bu mukayeseyi sağlamak amacıyla buğday üreticisinin eline geçen gayri safi gelir, sabit fiyatlara dönüştürülmüş ve gerçek gelirlerdeki gelişme seyri bu bakış açısından değerlendirilmek üzere Tablo: 3 hazırlanmıştır.

Mutlak rakamlar esasına dayanan Tablo: 3'deki değerler, 1965-1972 dönemi için cari ve sabit fiyatlara göre gelir endeksleri şeklinde yeniden düzenlenerek Tablo: 4'de verilmiştir.

Sabit fiyatlara dönüştürülen tabloların tanziminde Ticaret Bakanlığı Konjonktür ve Yayın Müdürlüğü'nün derlemekte olduğu Toptan Eşya Fiyatları Endeksi kullanılmıştır.

Buğday Fiyatları ve Üretici Gelirleri
ile İlgili Gelişmeler
(1965-1972)

(Tablo 2)

Yıl	Buğday Fiyatı	Verimlilik	Üreticinin G.Safi Geliri	Buğday Fiyat Artışı	G.Safi Gelir Artışı
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1965	76	1076	818	-	-
1966	77	1208	930	1.3	13.7
1967	77	1250	963	-	3.5
1968	78	1154	900	1.3	-6.6
1969	80	1230	984	2.6	9.3
1970	85	1163	988	6.3	0.4
1971	99	1305	1292	16.5	30.8
1972	99	1397	1383	-	7.0

Kaynak: DİE, Tarım İstatistikleri, Türkiye'de Gelişmenin 50.Yılı

Ölçüler: Buğday Fiyatları : Kq/Krs
Verimlilik : Kq/Hektar
G.S.Gelir : TL./Hektar

Buğday Üreticisinin Gayri Safi
Gelirindeki Değişmeler
(1965 - 1972)

(Tablo 3)

Yıllar	Toptan Esya Endeksi (1965=100)	Artış Yüzdesi	Cari Fiyatlar Gayri Safi Gelir (TL/Hektar)	Sabit Fiyatlarla Gayri Safi Gelir (TL/Hektar)	Gayri Safi Gelir Değişimini (% Olarak) Cari	Sabit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1965	100.0	-	818	818	-	-
1966	104.8	4.8	930	887	13.7	8.4
1967	112.7	7.5	963	854	3.5	-3.8
1968	116.3	3.2	900	774	-6.6	-9.4
1969	124.7	7.2	984	789	9.3	1.9
1970	133.0	6.7	988	743	0.4	-5.9
1971	154.2	15.9	1292	838	30.8	12.7
1972	181.9	18.0	1383	760	7.0	-9.3

KAYNAK: DİE, Ticaret Bakanlığı Konjonktür Müdürlüğü

Buğday Üreticisi Gelir Endeksi
(1965 - 1972)

(Tablo: 4

Yıllar	Buğday Fiyatı	Buğday Fiyatı Endeksi	Cari Fiyatlarla Gayri Safi Gel.	Sabit Fiyatlarla Gayri Safi Gelir	Cari fiyatla Gayri Safi Gelir Endeksi	Sabit fiyatla Gayri Safi Gelir Endeksi
1965	76	100,0	818	818	100,0	100,0
1966	77	101,3	930	887	113,7	108,4
1967	77	101,3	963	854	117,7	104,4
1968	78	102,6	900	774	110,0	94,6
1969	80	105,3	984	789	120,3	96,5
1970	85	111,8	988	743	120,8	90,8
1971	99	130,2	1.292	838	157,9	102,4
1972	99	130,2	1.383	760	169,1	92,9

KAYNAK: DİE ve Ticaret Bakanlığı Yayınlarındaki Veriler Kullanılarak Derlenmiştir.

17. Tablo: 3 ve Tablo: 4'de yer alan bilgilerin müştereken değerlendirilmesinden ortaya çıkan sonuçlar şöylece özetlenebilir.

(i) 1972 yılında, 1965 yılına nazaran buğday destekleme fiyatları kilogram başına yüzde 30,2 oranında artış göstermesine rağmen, 1972 yılında buğday üreticisinin eline geçen gelir, 1965 yılındaki gelir seviyesinin altında kalmıştır.

(ii) 1965 yılına oranla buğday üreticisinin eline geçen cari fiyatlarla gayri safi gelir, 1972 yılında yüzde 69 oranında artış göstermesine rağmen, aynı dönemde gerçek gelir yüzde 7,1 oranında azalmıştır.

(iii) Destekleme fiyatlarının arttırılmış olmasına rağmen, verimliliğin düşük olması nedeniyle üretici eline geçen cari fiyatlara göre gayri safi gelir düşüklüğü, fiyatlar genel seviyesindeki artışlardan da etkilenmek suretiyle olumsuz bir gelişme göstermiştir.

(iv) Destekleme politikasının bir çeşit fiyat politikası olarak uygulanması, gelir arttırma amacının gerçekleşmesini sağlayamamış, fakat aksine enflasyonist etkisini giderek arttırmıştır.

18. Gerçekten de (Tablo: 3 ve Tablo: 4) birlikte incelendiği takdirde görülmektedirki, buğday üreticisinin 1965 yılında cari fiyatlarla eline geçen 818 lira gayri safi gelir yüzde 69 artışla 1972 yılında 1383 liraya ulaşmıştır. Ancak, 1965 yılında 818 lira olan gelir, sabit fiyatlarla değerlendirildiğinde yüzde 7,1 oranında azalma göstererek 1972 yılında 760 liraya düşmüştür. Bu gelişim, gelirlerin hızla arttırılması politikası ile gerçek gelirlerin arttırılmasının mümkün olmadığını göstermektedir.

19. Diğer taraftan, tarım kesimi içinde gerçek gelir seviyesi yönünden en zararlı çıkan üretici gurubu buğday üreticisi olmuştur. Buğday üreticisi ile diğer tarımsal ürün üreticileri arasında gerçek gelir yönünden yapılan mukayeselerin sonuçları Tablo:5'de verilmiştir.

BUĞDAY ÜRETİCİSİNİN GELİRİ İLE İLGİLİ KARŞILAŞTIRMALAR
(1965 Fiyatları ile)

(Tablo: 5)

Yıllar	Buğday Üreticisi Geliri	Fasulye Üreticisi Geliri	Pancar Üreticisi Geliri	Çay Üreticisi Geliri	Buğday Gelir Endeksi	Fasulye Gelir Endeksi	Pancar Gelir Endeksi	Çay Gelir Endeksi
1965	818	2.245	3.055	9.103	100,0	100,0	100,0	100,0
1966	887	1.956	3.888	16.211	108,4	87,2	127,3	178,1
1967	854	2.005	4.392	13.310	104,4	99,1	143,8	146,2
1968	774	2.161	4.686	14.620	94,6	96,3	153,4	160,6
1969	789	2.294	3.690	16.440	96,3	102,2	120,8	180,5
1970	743	2.632	5.187	15.547	90,3	117,3	169,8	170,8
1971	838	2.965	4.865	15.865	102,4	132,1	159,2	174,3
1972	760	3.018	6.509	16.575	92,9	134,4	213,1	182,1

KAYNAK: Devlet İstatistik Enstitüsü ve Ticaret Bakanlığı Yayınlarında
Yeralan Veriler Kullanılarak Derlenmiştir.

Buğday Fiyatlarının Tespitini Etkileyen Faktörler

19. Buğday fiyatları, diğer tarım ürünleri fiyatları ile mukayese edildiği zaman, diğer ürünlerin buğday aleyhine hızlı şekilde fiyat artışı kaydettiği görülmektedir. Tablo:5'den izlendiği gibi, 1965-1972 döneminde fasulye üreticisinin geliri yüzde 34,4; pancar üreticisinin geliri yüzde 113,1 ve çay üreticisinin geliri yüzde 82,1 artış kaydederken buğday üreticisinin geliri yüzde 7,1 oranında düşme göstermiştir.
20. Diğer taraftan dünya ülkelerinde buğday üretiminde görülen geri kalmalara karşılık tüketim artışı, stokların hızla erimesine neden olmuş ve bu durum, dünya piyasalarında buğday fiyatlarının hızla artışı etkilemiştir. Dünya ülkelerinde buğday fiyatlarının gösterdiği gelişim Tablo:6'da verilmektedir. Dünya buğday üretimi tüketimi ve stok değişimi Tablo: 7'de gösterilmektedir.

Çeşitli Ülkelerde Buğday Fiyatları
(68/69-73/74 Dönemi için)

Tablo: 6

Yıllar	Arjantin	Avustralya	A.B.D.	Kanada	Ortak Pazar	Japonya
1968/69	1,93	1,59	1,83	1,86	72,65	75,81
1969/70	1,68	1,49	1,69	1,75	71,19	72,75
1970/71	1,63	1,56	1,83	1,81	75,28	76,31
1971/72	1,71	1,58	2,78	2,47	96,72	105,46
1972/73	3,53	3,22	3,08	3,30	117,69	142,53
1973/74	4,35	5,45	5,74	9,13	193,50	233,08

KAYNAK: GATT Yayınları

Ölçüler: Arjantin, Avustralya, ABD ve Kanada için: RUSEL/DOLAR
1/ AET ve Japonya için TON/DOLAR

Dünya Buğday Üretimi, Tüketimi Stokları
İthalatı ve İhracatı
(1968/69-1973/4)

Tablo:7

(1000 Ton)

Yıllar	Dönem Başı		İthalat	Arzı	Tüketim	Dönem Sonu	
	Stoku	Üretimi				İhracat	Stoku
1968/69	76083	326182	43078	445343	299248	44016	101246
1969/70	101246	308187	48019	457452	319219	50257	90917
1970/71	90917	311879	52466	455262	327689	53545	72126
1971/72	72126	343711	51900	476737	342052	51703	70629
1972/73	70629	336607	67274	474510	362228	67274	45008
1973/74	45008	365075	65300	475383	370083	65300	40000

KAYNAK: GATT Yayınları.

21. Dünya ülkelerinde izlenen fiyat artışları ve buğday stoklarının azalışı ile birlikte yurt içi üretimin yetersizliği nedeniyle piyasada oluşan buğday fiyatları eski yıllara oranla önemli ölçüde artmış ve borsalardaki tacir satış fiyatları TMO fiyatlarının 2 misline yaklaşmıştır. Toprak Mahsulleri Ofisinin gerek alımları gerekse elinde bulundurduğu stoklar ve gerekse ithalat programı nedeniyle piyasanın düzenlenmesi konusundaki girişimleri belli ölçüde ve bölgelerde tam anlamı ile geçerli olmakla beraber, Toptan Esya Fiyatları Endeksinde buğday fiyatları yaklaşık olarak 2 TL/Kg üzerinden muamele görmüştür.
22. Buğday üreticisinin bilgi ve tecrübesinin yetersizliği ve pazarlama tekniğinden yoksun oluşu, ürününü iyi biçimde pazarlamamasını etkilemekte ve neticede üreticinin eline geçen gelir giderek düşmektedir.

23. Buğday fiyatları, 1974 yılı için oldukça yüksek sayılacak bir düzeyde ve ortalama 230 Krş/Kg olarak tespit edilmiştir. Normal bir ürün yılı beklenmekte olduğundan bu fiyat üretici için önemli bir gelir artışı sağlayacaktır. Ancak geçmiş yıllar uygulaması dikkate alınırca buğday üreticisi için tespit edilen fiyat normal sayılabilir.

B Ö L Ü M II

DESTEKLEMEDE FİNANSMAN SORUNU :

Buğday Destekleme Fiyatlarının Finansman Gereği ve Kredilendirme

24. Fiyat politikası yolu ile hububat üretici ve tüketicisini korumakla görevli bulunan Toprak Mahsulleri Ofisi, kendi imkanları ile bu hizmeti sürdüremediğinden, hemen her yıl hububat destekleme fiyatlarının tespit ve ilânı önemli bir finansman sorununu ortaya çıkarmaktadır. Toprak Mahsulleri Ofisinin amaçlanan biçimde hizmet görebilmesi, ülke çapında tanzim yapabilmesi ile mümkün olabilecektir. Ülke çapında fiyat ve stoklama tanzimi yapabilmesi ise, geniş alım kampanyasına, üretim miktarına, stoklama imkânlarının müsadese ve finansman kolaylığına göre değişmektedir. Gerçekte, sayılan bu faktörler, TMO'nun gücünün üstünde olup çözümlü zor sorunlar olarak önemini sürdürmektedir.
25. Geçmiş yıllar uygulaması göstermişirki, TMO'nun fiyat ve stok tanzim görevini etkileyen en önemli iki faktör, üretim miktarı ve destekleme fiyatıdır. Bu iki temel etken yönünden yapılan değerlemede, TMO'nun buğday alımlarını, üretim miktarı, destekleme fiyatından daha fazla etkilemektedir. İyi ürün yıllarında spekülâtif amaçlı bekleyişlerin yararlı olmayacağı anlayışı ile, TMO, tüccar alımları dışında kalan kısmı almakta ve TMO alım miktarı yüksek olmaktadır. Ancak, son yıllarda üretim miktarındaki artış ile TMO'nun alımlarındaki artış arasında bir paralellik görülmemekte, TMO alımlarındaki artış hızı düşme göstermektedir. TMO'nun son yıllarda başarılı biçimde alışlar yapamamasının sebebi, tüccarın alivre alışlar yapması, spekülâtif amaçlı bekleyişlerin yararlılığını, TMO finansman güçlüğü ve teskilât yetersizliğidir.

26. TMO'nun toplam buğday üretimi içindeki alım miktarı ve bunun gerektirdiği finansman yükü, (TABLO: 8)'de verilmektedir. Tablonun incelenmesi ile görülecektirki, TMO alışlarının arttığı dönemler, ürünün bol ve spekülâtif amaçlı bekleyişlerin geçerli olmadığı dönemlerdir.

TMO'nun Buğday Alımları ve
Finansman Gereklere

Tablo: 8

<u>Yıllar</u>	<u>Üretim</u>	<u>TMO Alışları</u>	<u>TMO Alış Fiyatı</u>	<u>Finansman Gereği</u>	<u>TMO Alış Oranı</u>
1965	8.500.000	525.000	78	409.500	% 6,2
1966	9.600.000	795.000	78	620.100	% 8,3
1967	10.000.000	870.000	78	678.600	% 8,7
1968	9.520.000	505.000	78	393.900	% 5,3
1969	10.500.000	500.000	80	400.000	% 5,0
1970	10.000.000	806.000	85	685.000	% 8,1
1971	13.500.000	2.178.000	100	2.178.000	% 16,1
1972	12.200.000	1.478.000	100	1.478.000	% 12,1
1973	10.300.000	542.000	120	650.000	% 5,3

KAYNAK: DİE ve Ticaret Bakanlığı 50. Yıl yayınlarında yer alan verilerden yararlanılarak derlenmiştir.

Ölçüler:

Üretim ve TMO Alışları, (1000 Ton)
TMO Alış fiyatı, Kg/krs
Finansman Gereği, (1000 TL)

27. TMO'nun buğday alımları ile ilgili finansman güçlüğü, kaynaklarının yetersizliğinden ileri gelmektedir. TMO'nun ödenmiş sermayesinin tamamı sabit değerlere bağlanmış olduğundan ciddi şekilde "İşletme Sermayesi" sıkıntısı çekmektedir. Ayrıca pahalı çalışan bir organizasyona sahiptir. Cari giderlerinin kontrol altına alınamaması ve izlenen fiyat politikası sonucu, devamlı olarak zarar etmekte olması nedeniyle, özkaynaklarını arttırabilmesi imkânı yoktur. Bu güçlük, TMO alımlarının tamamen yabancı kaynaklara dayandırılmasını gerektirmekte ve uygulamada bu imkân, Merkez Bankası kredileri yolu ile sağlanmaktadır.
28. TMO'ya Merkez Bankasınca açılan kredi limitleri, ofisin yıllık iş programlarında öngörülen ve/veya hükümetçe verilen direktiflerin oluşturduğu alım miktarına göre tespit edilmekte ve kullandırılmaktadır. Daha sonra ilave alım yapılması ve/veya ithalata gidilmesi gereği ortaya çıkınca, kredi limitlerine gerekli eklemeler yapılmaktadır.
29. Kısa vadeli kredi niteliği taşıyan bu finansman kolaylığı, Merkez Bankası kredileri uygulamasında önemli sorun haline gelmiştir. Kredilerin vadelerinde geriye dönmemesi, tahkime tabi tutulması ihtimali, yeni kredilerin açılması gibi sebepler ile Merkez Bankası kredileri giderek artmakta ve finansman sorunu ciddi önem kazanmaktadır. Diğer taraftan tecil edilen borçların yüklediği aşırı faiz ve masraf yükü, TMO'nun otofinansman imkânlarını sınırlamakta ve Merkez Bankasının TMO'ya açtığı krediler konusundaki fasit daire devamlılık göstermektedir.
30. TMO alımları ile satışlarına uygulanan fiyat farkı, bu hizmetin görülmesi için yapılan idari ve teknik masrafları karşılayacak düzeyde olmadığından, doğan zararın 440 sayılı kanuna göre Hazine Borcu olarak karşılanması gerekmektedir. Ancak, bu görev zararlarının, bütçe imkânsızlıkları nedeniyle karşılanamaması TMO'nun finansman açığının her yıl büyümesine sebep olmaktadır.
31. Merkez Bankası tarafından Toprak Mahsulleri Ofisine açılan kredilerin gelişme seyri Tablo: 9'da gösterilmiştir.

MERKEZ BANKASI KREDİLERİ İÇİNDE
TMO'YA AÇILAN KREDİLER

Tablo: 9

<u>Yıllar</u>	<u>Mer.Bank. Kredileri</u>	<u>TMO'ne verilen Krediler</u>	<u>Yüzde Oranı</u>	<u>MB Kredi Artışlar</u>	<u>TMO Kredi Artışlar</u>	<u>Endeks</u>
1965	4.665	525	11.3	-	-	100.0
1966	6.671	680	10.2	43.0	29.5	129.5
1967	8.776	990	11.3	31.6	45.5	188.5
1968	10.168	1.020	10.0	15.9	3.0	194,2
1969	12.920	950	7.4	27.1	-6.9	180.9
1970	14.565	1.125	7.7	12.7	10.2	214.2
1971	16.273	3.000	18.4	11.7	166,7	571.4
1972	19.534	3.350	17.2	20.0	11,7	638.1
1973	27.886	2.700	9.7	42.8	-19.6	514.3
1973/Haz.	29.434	3.400	11.6	5,5	25.9	647.6

KAYNAK: Merkez Bankası Yıllık Raporu ve Haftalık Vaziyetlerde yer alan verilerden yararlanılarak derlenmiştir.

Not: Tablonun tanziminde, Mahsuba tabi matlubat ile Tahkim Olu-
nan Alacaklar, Merkez Bankası Kredileri içinde dikkate alın-
mamıştır.

32. Tablo: 9'da Merkez Bankasının Toprak Mahsulleri Ofisine aç-
mış olduğu kredilerin gelişme seyri gösterilmiştir. Görüldü-
ğü gibi, TMO kredileri, Merkez Bankası toplam kredileri için-
de önemli bir yer tutmaktadır. Mesela, 1971 yılında Merkez
Bankası kredilerinde görülen artışın tamamı Toprak Mahsulle-
ri ofisine açılan kredilerden ileri gelmiştir.

33. Toprak Mahsulleri Ofisi destekleme alımları finansmanının enflasyonist baskısına işaret edilmek gerekir. Sağlam bir mali bünyeye sahip olamayışi nedeniyle finansman gereğinin her yıl Merkez Bankasından karşılanması ve kredilerin vadeleri sonunda ödenemeyişi, yıllar itibarıyla izlenen enflasyonist gelişmede TMO kredilerinin de önemli payı olduğunu göstermektedir.
34. Toprak Mahsulleri Ofisine açılan krediler doğrudan doğruya Emisyon hacmindeki artışa sebep olmakta, Emisyon hacmindeki bu artış ise para arzının artışını etkilemektedir.

1974 Yılı Buğday Fiyatları ve Finansman Sorunu

35. 1974 yılında buğday üretimi için iyi bir yıl olacağı konusunda güvenilir tahminler ve göstergeler mevcuttur. 1974 yılı buğday üretim miktarının 11 ila 11,5 milyon ton çevresinde olacağı beklenmektedir. Bu üretimin belli bir kısmı tohumluk ve üretici ihtiyaçlarına ayrılacak ve pazarlanmadan tüketime gidecektir. Bu durum, buğday tüketiminde geleneksel bir uygulamadır. Pazarlanabilen kısım içinde, TMO'nun alım yapabileceği miktar, serbest piyasada tüccarın destekleme fiyatının üzerinde alıma istekli olup olmamasına bağlı olacaktır. Buğday üretim miktarı ve tespit edilen 2.30 Krş/Kg fiyata göre, TMO'sinin 1974 yılında 1,450 milyon ton alım yapabileceği tahmin edilmiştir. Ayrıca, 400 bin ton çevresinde ithalat yapılacağı bilinmektedir.
36. Böylece, 1974 yılında Toprak Mahsulleri Ofisinin 18 milyon ton iç ve dış alım yapacağı tespit edilmiştir. Bu seviyede alışların finansman gereği Tablo: 10'da gösterilmektedir.

1974 YILI TMO BUĞDAY ALIMLARI
VE FİNANSMAN GEREĞİ

Tablo: 10

<u>Alım Çeşidi</u>	<u>TMO Alımı</u>	<u>Fiyat</u>	<u>Finans Gereği</u>
1) İç Alımlar	1,450	2,30	3,335 Milyon TL
2) Dış Alım	400	2,75	1,100 "
3) TOPLAM	1,850	-	4,435 Milyon TL

37. Toprak Mahsulleri Ofisi uygulamasında tespit edilen hesaplamalara göre, idari ve teknik masraflar karşılığı olarak kilogram başına 35 kuruş masraf yapılmaktadır. Dolayısıyla iç ve dış alımların maliyeti sözkonusu umumi masraf kadar artacaktır; şöyleki,

İç alım : 1,450 Milyon Ton
İthalat : 0,400 " "

Toplam : 1,850 Milyon Ton. (1,850) x (0,35) = 650 Milyon TL

38. Toprak Mahsulleri Ofisinin 1974 yılı için programlanan iç ve dış alımları ile bunların gerektirdiği umumi masraflar toplamı, yaklaşık olarak 5 milyar lira seviyesindedir. (4.435+650 = 5.085 Milyon TL)
39. Bu ihtiyacın tamamının Merkez Bankasından karşılanması gerekeceğinden, Merkez Bankası kredileri üzerine en az 5 milyar seviyesinde bir baskı sözkonusudur.
40. 1974 yılı uygulamasında Merkez Bankası tarafından TMO'ya açılacak kredilerin, en iyimser tahmin ile, 1,5 ila 2 milyar lirasının geri döneceği kabul edilse dahi, 1974 yılı sonunda TMO'nin kredi yükü gene, 3 milyar lira düzeyine ulaşacak demektir. Bu gelişmenin son üç yıllık seyri Tablo: 11'de verilmiştir.

Son Üç Yıl İçinde TMO Kredileri
ve 1974 Yılı Sonu Tahmini

Tablo: 11

	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1974</u> ^{m/}
1- Açılan Kredi	3.000	3.350	2.700	5.700
2- Artan Miktar	1.875	350	- 300	3.000
3- Artış Oranı	% 166,7	% 11,7	%-19,6	% 111,2

Kaynak: Merkez Bankası Yıllık Raporu ve Haftalık Vaziyetlerinde yer alan verilerden yararlanılarak derlenmiştir.

41. TMO'sine 1974 yılında açılan kredi bakiyesinde beklenen % 111,2 oranındaki önemli artış (veya 3 milyar liralık mutlak büyüme) Emisyon hacmini ve dolayısıyla para arzını büyük ölçüde etkileyecektir. Bu oranda parasal genişlemenin fiyatlar genel seviyesine olumsuz etkisinin yüksek oranda olması beklenmektedir.

42. Bu gelişme, tüketici açısından meselenin önemle ele alınması sorununu ortaya koymaktadır. Ekmek fiyatları, buğday fiyatı ve un fiyatlarına bağlı olarak değişeceğinden, tüketicinin bu artışlardan nasıl korunacağı konusu önemli olmuştur.

Ekmek Fiyatlarının Sübvansiyonu ve Muhtemel Görev Zararları:

43. Buğday fiyatlarındaki artışa karşılık, tüketicinin korunması amacıyla ekmek fiyatlarının sübvansiyonu düşüncesi mevcuttur. Bu kararın 1974 yılında uygulanması beklenebilir. Kararın ekonomik rasyoneli olmamakla beraber, siyasal organın tercihi olarak önemi vardır. Ekmek fiyatlarının oluşmasındaki etkisine bağlıdır. Uygulama göstermektedirki, TMO, büyük şehirlerde ekmek fiyatlarının tesekkülünü tanzim edebilmektedir.

44. Mevcut sistem esaslarına göre, bir çuval buğdaydan 95 kilo ekmek alınmakta ve un maliyetinin yüzde 60 ila 65'i oranında da umumi masraflar, işçilik, fırıncı ve satıcı kârları bulunmaktadır. Bu esaslar dikkate alınarak yeni buğday fiyatlarının tespit ve ilânı ile ekmek fiyatlarında önemli oranda artış olması gerekmektedir. Konuyu, TMO'sinin eski satış fiyatı ile yeni ilân edilen fiyatlar yönünden değerlemek üzere mukayeseli şekilde ele almak gereği tercih edilmiş ve bu amaçla tablo: 12 düzenlenmiştir.

Değişik Buğday Fiyatlarına Göre Ekmek Satış Fiyatları

Tablo: 12

<u>Açıklamalar</u>	<u>Buğday Fiyatı 125 Krs/kg</u>	<u>Buğday Fiyatı 230 Krs/kg</u>
A) 1 Çuval Un Maliyeti	120.-TL	220.-TL
B) Umumi Masraf, İşçiler ve Kârlar (% 62,5xA)	75.-TL	75.-TL
C) 1 Çuval Undan Mamul Ekmek Maliyeti	195.-TL	295.-TL
D) 1 Kilo Ekmek Satış Fiyatı (C/95)	205 KRS	310 KRS

Not: Buğday fiyatının 230 Krs/kg olması halinde dahi, Umumi masraf, işçi ücreti ve kâr oranlarında hiç bir artış olmayacağı farzedilmiştir. Bu kâr oranında ve masraflarda artış olması halinde buğdayın 230 kuruşa satışı alternatifinde ekmek satış fiyatı düşülecektir.

45. Buğday fiyatları dışında, ekmeğe satış fiyatını etkileyen diğer bütün unsurların sabit kalacağı varsayılrsa bile, yeni buğday fiyatları karşısında ekmeğe fiyatlarının yüzde 51,2 oranında ($310/205 = \% 51,2$) artması gerekmektedir. 1974 yılında ekmeğe satış fiyatının tekrar 1973 yılı seviyelerinde muhafaza edilmesi kabul edilirse, buğdayın yine TMO tarafından 125 Krs/Kg olarak satılması zorunlu olmaktadır. Bu ise TMO için önemli büyüklükte bir zararın doğmasına sebep olacaktır. Doğması muhtemel zararın hesaplaması Tablo: 13'de gösterilmiştir.

Buğday Fiyatlarına Göre TMO'nun
Muhtemel Zararı

Tablo: 13

<u>Açıklamalar</u>	<u>Alış Fiyatı</u>	<u>Umumi Masraf</u>	<u>Maliyeti</u>	<u>Satış Fiyatı</u>	<u>Fark</u>	<u>Alış/Satış Miktar</u>	<u>Zararı</u>
1. İç Alım	230 Krs	35 Krs	265 Krs	125 Krs	140 krs	1.450	2.030
2. İthalat	275 "	35 "	310 "	125 "	185 "	400	740

TOPLAM: 2 milyar 770 milyon lira

46. Buğday fiyatının TMO tarafından 125 Krs/Kg olarak tespit ve satışı halinde meydana gelecek olan zararın karşılanması 1974 yılı bütçe uygulamasını ancak dolaylı şekilde ilgilendirmektedir. 440 sayılı kanuna göre meydana gelen görev zararının karşılanması 1975 yılı bütçe uygulaması bakımından önemli bir sorun olacaktır. 1975 yılı bütçe uygulamasında, sadece TMO için 3 milyar lira seviyesinde görev zararının karşılanması dikkat çekici bir hadisedir. Diğer İktisadi Devlet Teşekküllerinin muhtemel görev zararları ile birlikte mütalaa edildiği zaman, 1975 yılı bütçesinin transferleri büyük artışlar kaydetmek durumunda olacaktır. 1975 yılı bütçesinde bu artışı nasıl karşılamak gerektiği veya hangi kaynağa dayanacağı belirtilmemektedir.

47. Diğer taraftan ekmeğin satış fiyatlarının sübvansiyeye edilmesi ve buğday destekleme fiyatının yüksek tutulması TMO'ya yönelecek satışı etkileyecek ve TMO'nun daha fazla buğday alması yolunda baskılar başlayacaktır. Çünkü kendi ürettiği buğdayı kendisi tüketenler, yeni alış ve satış fiyatları karşısında, ürettikleri buğdayı tüketim için ayıracakları yerde TMO'ya satmayı ve daha sonra tüketimi için gereken buğdayı TMO'dan almayı tercih edeceklerdir. Diğer bir deyişle, imkan bulunan ve sübvansiyon sisteminin bilincine varabilen üretici buğdayı 230 Krs/Kg'dan satacak ve ekmeğin ihtiyacını sübvansiyonlu fiyattan sağlayarak aradaki fark kadar çıkarını yükseltmeyi isteyecektir. Üretici için rasyonel bir davranış olarak bu uygulamanın 1974 yılında yaygın şekilde görülmesi beklenebilir. Bu durumda konu çok ciddi durumları ortaya çıkaracaktır. TMO alışları artınca Merkez Bankası Kredileri artacak ve dolayısı ile emisyon hacmi ve para arzı artışları yükselecektir. Diğer taraftan, sübvansiyon gereği çok yükselecek ve doğan zararın 1975 yılı bütçesinden hazine borcu olarak karşılanması adeta imkânsızlaşacaktır.
48. 1974 yılının ilk yarısında fiyatlar genel seviyesi çok önemli artışlar göstermiştir. Bu temponun devam edeceği beklenmektedir. Yeni buğday fiyatlarının da doğrudan finansman ve sübvansiyon uygulaması nedeniyle dolaylı olarak fiyat artışları arttırıcı etkileri olacaktır.

Bu güçlükler, tarımsal destekleme politikasının, planın öngördüğü esaslar içinde ve tespit edilen hedeflerle bağdaşacak şekilde uygulanmasının önemini tekrar ve açıklıkla ortaya koymaktadır.